

присудженні) ступеня доктора філософії заклад:

- протягом трьох робочих днів оприлюднює рішення разової ради
- протягом п'яти робочих днів подає інформацію про результати захисту дисертації до інформаційної системи.

15. Заклад не раніше ніж через 15 та не пізніше ніж через 30 календарних днів з дня захисту дисертації видає наказ про видачу здобувачеві диплома доктора філософії

З вимогами до вступу в аспірантуру і докторантуру в 2025 році ознайомтесь на сайті УМО:

<http://umo.edu.ua/postgraduate-postdoctoral/informacia-dlya-vstupu>

Український центр оцінювання якості освіти

<https://testportal.gov.ua/vstupni-do-aspirantury/>

Дякую за увагу

ТРАСФОРМАЦІЇ В НАУЦІ: АДАПТАЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ ШІ ДЛЯ ДИСЕРТАЦІЙНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ АСПІРАНТІВ

TRANSFORMATIONS IN SCIENCE: ADAPTIVE CAPABILITIES OF SHEA FOR DISSERTATION RESEARCH
OF GRADUATE STUDENTS

Ольга Лучанінова, провідний науковий співробітник відділу наукового інформаційного-аналітичного супроводу освіти, Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського НАПН України, доктор педагогічних наук, професор,
м. Київ, Україна

Olha Luchaninova, Leading Researcher of the Department of Scientific Information and Analytical Support of Education, V. O. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Kyiv, Ukraine

В освіті, й науці зокрема, багато пишуть про тандем освіти й штучного інтелекту, про «освіту зі штучним інтелектом, освіту для світу зі штучним інтелектом» [2]. Про цифрову трансформацію в освіті та психології, ключові тренди та майбутні напрями доповідав у своєму виступі на Першій міжнародній науково-практичній конференції «ІАТ GDT, 2025: інформаційно-аналітичні тренди глобальної цифрової трансформації освіти, педагогіки і психології» (до Всеукраїнського фестивалю науки» доктор Юрген Кеберляйн-Керлер [3].

У наукових працях знаходимо – про штучний інтелект в закладах вищої освіти, його переваги та недоліки (М. Москалюк, Н. Москалюк, А. Лень); інституційну політику щодо штучного інтелекту в університетському навчанні, викладанні та дослідженнях (О. Spivakovsky, S. Omelchuk, V. Kobets and all) [1;4].

Відбувається все більша інтеграція ШІ в освітні процеси, відкриваються нові горизонти для освіти, інноваційні підходи до навчання та викладання.

Викладачі/вчителі уже адаптують свою діяльність за допомогою ШІ до освітніх реалій. Можна загалом виділити декілька напрямів/кластерів щодо використання ШІ в освіті й науці.

Таблиця 1

Кластери дослідження з використанням ШІ та їх складові

Кластер дослідження	Складові кластеру
Роль викладача в середовищі, керованому штучним інтелектом	штучний інтелект, виклик, ChatGPT, критичне мислення, освіта, майбутнє, вплив, імплікація, обмеження, потреба, можливість, дослідження, стратегія, вчитель, викладання, технологія, інструмент та використання.
Дослідження з використання чат-ботів в освіті, їх вплив на студентів	підхід, чат-бот, технологію чат-бота, клас, контекст, дані, розробку, експеримент, зворотний зв'язок, взаємодію, знання, навчання, учасник, продуктивність, проблема, навички, студент та дослідження
Вплив чат-бота на процеси викладання та навчання, соціально-економічне, культурне, інституційне та технологічне середовище	точність, аналіз, відповідь, розмова, агент розмови, область, вища освіта, інформацію, модель, замовлення, документ, питання, відповідь, система, час, університет, користувач та робота

Зауважимо, що нині, під час глобальної цифрової трансформації в суспільстві й освіті зокрема, необхідно проаналізувати адаптаційні можливості ШІ для дисертаційних досліджень аспірантів. Уважаємо, що роль в аспірантських дослідженнях ШІ не буде суперечливою і може бути цілком доброчесною з боку аспірантів, якщо правильно використовувати його як інструмент. Ключ до цього — розуміти обмеження та використовувати можливості ШІ для посилення, а не заміни людського знання. Усе залежить від людини: не представляти наукові пошуки ШІ як власні оригінальні думки без належного посилання чи критичної оцінки, саме це є порушенням академічної доброчесності. ШІ — потужна пошукова системи, програмне забезпечення для аналізу даних або складного калькулятора тощо (до речі, ось як відповіла мовна модель ШІ Gemini: так само, як дослідник використовує мікроскоп, щоб побачити те, чого не міг би побачити неозброєним оком, або статистичний пакет для аналізу даних, він (науковець) може використовувати мене для обробки інформації, генерування ідей або написання чернеток тексту. Заслуга за дослідження та інтелектуальний внесок залишається за дослідником-людиною).

Аспірантам можна використовувати ШІ для *ефективності та дослідження*: огляд літератури, брейнстормінг гіпотез, окреслення аргументів або навіть написанням початкових версій тексту. Це може значно підвищити ефективність і дозволити аспірантам досліджувати більше напрямів думки; *демократизації знань*: синтез складної інформації, доступність дослідження; не забувати *про прозорість і доброчесність*. Посилатися на ШІ. За порадою ШІ, це може бути у додатку, виносці або розділі методології (наприклад, згенеровано за допомогою мовної моделі ШІ Gemini); треба завжди *критично оцінювати*, перевіряти та перехресно посилатися на будь-яку інформацію чи ідеї, які надає ШІ.

Важливо синтезувати та трансформувати отриману від ШІ інформацію як відправну точку. Роль науковця — у синтезі інформації, додаванні власних унікальних ідей, критичному аналізі та трансформації наукового масиву в оригінальне дослідження.

За людиною – мислення вищого порядку, за ШІ – більш рутинна робота. Знання ШІ базуються на закономірностях у даних, ШІ не може проводити експерименти, відчувати емпатію або приймати етичні рішення. Це залишається виключно у сфері людини. Інтелектуальна праця, критичний аналіз та остаточна відповідальність за дослідження залишаються за дослідником.

Отже, штучний інтелект приносить в освіту не лише сотні інструментів, здатних згенерувати тексти, зображення, презентації чи інші інформаційні продукти, але й привертає нашу увагу до важливих наскрізних умінь, які виходять далеко за межі цифрової грамотності. Ми маємо критично мислити під час трансформаційних процесів, розвивати критичне мислення, вчитися гнучко адаптуватись до змін. Формуючи власну стратегію роботи із штучним інтелектом, аспірантам важливо тримати у фокусі уваги весь спектр цих проблемних питань.

Бібліографія:

1. Москалюк М. М., Москалюк Н. В., Лень А. В. Штучний інтелект в закладах вищої освіти: переваги та недоліки. Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету: електронне наукове фахове видання. 2023. № 15. С. 85–96. DOI: <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2023.157>
2. Пасічник О. Штучний інтелект в освіті: три аспекти <https://osvita.ua/school/method/91077/>
3. IAT GDT, 2025: Перша Міжнародна науково-практична конференція «Інформаційно-аналітичні тренди глобальної цифрової трансформації освіти, педагогіки і психології» <https://dnppb.gov.ua/ua/?events=43313>
4. Spivakovsky O. V., Omelchuk S. A., Kobets V. V., Valko N. V., Malchykova D. S. Institutional policies on artificial intelligence in university learning, teaching and research. Information Technologies and Learning Tools. 2023. Vol. 97, no. 5. P. 181–202. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v97i5.5395> .

References:

1. Moskaliuk M. M., Moskaliuk N. V., Len A. V. Shtuchnyi intelekt v zakladyakh vyshchoi osvity: perevahy ta nedoliky. Vidkryte osvritne e-seredovyshche suchasnoho universytetu: elektronne naukovе fakhove vydannia. 2023. № 15. S. 85–96. DOI: <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2023.157>
2. Pasichnyk O. Shtuchnyi intelekt v osviti: try aspekty <https://osvita.ua/school/method/91077/>
3. IAT GDT, 2025: Persha Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia «Informatsiino-analitychni trendy hlobalnoi tsyfrovoy transformatsii osvity, pedahohiky i psykholohii» <https://dnppb.gov.ua/ua/?events=43313>
4. Spivakovsky O. V., Omelchuk S. A., Kobets V. V., Valko N. V., Malchykova D. S. Institutional policies on artificial intelligence in university learning, teaching and research. Information Technologies and Learning Tools. 2023. Vol. 97, no. 5. P. 181–202. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v97i5.5395> .

АДАПТИВНА ПЕРСПЕКТИВА ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

ADAPTYVNA PERSPEKTYVA PEDAHONICHNYKH DOSLIDZHEN' V NOVIY UKRAYINS'KIY SHKOLI

Тетяна Гавлітіна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки й освітніх інновацій Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, м. Рівне, Україна

Tetyana Havlitina, kandydat pedahohichnykh nauk, dotsent, zaviduvach kafedry pedahohiky y osvitykh innovatsiy Rivnens'koho oblasnoho instytutu pislyadyplomnoyi pedahohichnoyi osvity, m. Rivne, Ukrayina
ORCID: 0000-0002-8878-2160
e-mail: gavlitina@roippo.org.ua

Педагогічні дослідження в системі науки і освіти України здійснюються з метою реалізації